

Viladecans

— *Una mirada interior*
Una mirada interior?

Diàleg amb Josep Ramoneda

Opinió
Quiral
Art

Opinió Quiral Art 08
Any 2018 · Octubre

FUNDACIÓ
VILA CASAS

La 8a edició de la trobada bianual Opinió Quiral Art ha estat protagonitzada, en la seva sessió del dia 20 de juny, per Joan-Pere Viladecans (Barcelona, 1948), un artista que ha presentat a l'Espai Volart la mostra *Una mirada interior. Una mirada interior?*, el projecte expositiu que celebra el 50è aniversari de la primera exposició de l'artista i que posa l'accent en el diàleg entre «la ciència, la medicina, l'art i també la literatura», en paraules de Glòria Bosch, co-comissària de l'exposició i directora d'Art de la Fundació Vila Casas. Després de donar la benvinguda al públic assistent, Bosch incideix en la necessitat de comprendre la importància d'establir sinergies entre disciplines atès que «d'alguna manera, amb les educacions passades, ens mantenien totalment al marge i ens feien seguir vies paral·leles, però no són vies paral·leles, sinó que hi ha un encreuament».

L'ART I LA CIÈNCIA: UNA FORMA DE CONEIXEMENT

Amb aquesta declaració d'intencions, Josep Ramoneda pren la paraula i planteja dues maneres diferents d'apropar-se a la mostra: «una manera més metodològica i una altra de més profunda». Per l'escriptor i pensador, temps enrere, mirar en el nostre interior volia dir trobar-hi la nostra ànima. I tanmateix —comenta—, en l'actual proposta del pintor, si mirem endins hi «trobem vísceres» on, més tard, l'artista hi afegirà l'ànima. Centrant-se en la perspectiva més metodològica que esdevé el punt de partida de la mostra, Ramoneda recupera la frase del Dr. Màrius Petit que il·lustra l'exposició: «L'art, la medicina i la ciència tenen quelcom en comú, la permanent enemistat de la vida contra la mort, la creació no segueix cap sistematització i la ciència sí. Són antagonistes? Tot al contrari, es complementen».

Pel pintor, aquest treball, el qual entén com a una sèrie —l'artista assenyala les obres que integren l'exposició i que envolten als assistents—, respon als diferents *inputs* a través dels quals esclata l'espurna que fa possible el fet creatiu. Viladecans entén la pintura com a quelcom simple que «s'expressa amb imatges i colors», després —afirma—, ve tota la resta. En aquest sentit, l'artista, que es declara «hipocondríac solvent», explica que un metge li va fer descobrir fa uns anys la seva capacitat per veure's l'interior i el va convidar a fer-ne un dibuix, el resultat del qual fou «bastant acurat». Més tard, en il·lustrar l'obra completa de l'escriptor Edgar Allan Poe, descobreix a «Un conte de les muntanyes escabroses» un personatge que té una síndrome molt concreta

«L'art, la medicina i la ciència tenen quelcom en comú, la permanent enemistat de la vida contra la mort, la creació no segueix cap sistematització i la ciència sí. Són antagonistes? Tot al contrari, es complementen».

—descrita amb exactitud en dues planes— i que, 51 anys més tard, seria descoberta i definida pel pediatra i cardiòleg francès Marfan. Així, doncs, per Viladecans «l'art intueix, l'art és com una ombra o un núvol», com així ho constata «el fet que l'Espriu veia com una nebulosa, un núvol en què hi havia un poema» o —continua— el fet que el mateix Leonardo va escriure en el *Tractat de la pintura* que rere les taques d'humiditat de la paret era capaç de descobrir la Gioconda.

«L'art intueix, l'art és com una ombra o un núvol».

Amb tots aquests ingredients, l'artista s'anà introduint més i més en aquesta temàtica on caldria, d'altra banda, afegir «una predisposició natural» i «la necessitat d'incorporar una part més objectual», com fou l'obra literària *La muntanya màgica*. Malgrat que aquesta sèrie s'inicia l'any 2012, Viladecans es mostra sorprès quan, en regirar catàlegs de diferents moments de la seva trajectòria, descobreix en una de les exposicions celebrades a la Sala Gaspar l'any 1970 una obra que

«La ciència és la cerca de lleis universals i, en canvi, l'art és l'acció d'objectes singulars, irrepetibles per definició».

incorpora la radiografia, un fet —sosté—, que respon al caràcter cíclic de l'art i al fet que artistes i poetes facin el que, per alguns, esdevé el corpus d'una mateixa obra.

Ramoneda reprèn el torn de paraula i se centra, de nou, en les afinitats i divergències entre l'art i la ciència. Pel pensador, és evident que «ciència i art s'interpel·len, però també és evident —puntualitza— que són territoris gairebé oposats» i afirma que «la ciència és la cerca de lleis universals i, en canvi, l'art és l'acció d'objectes singulars, irrepetibles per definició». Viladecans hi assenteix, es tracta de «dos camins paral·lels», però que mai no arriben a tocar-se, tot i que «tenen un component comú, que és la permanent enemistat de la vida i la mort». Ramoneda hi està d'acord, ja per ell «el científic busca les lleis i l'artista l'expressió, la singularització de la realitat». La mort és una realitat absoluta, malgrat que «vivim uns temps en què torna a reparèixer la pretensió de poder vèncer aquest imperatiu inexorable» i —segueix— «el mite falsament científic del posthumanisme i del transhumanisme, de totes aquestes modes».

Seguint amb aquesta qüestió, el filòsof considera que per qualsevol científic rigorós l'eternitat és impossible i, pel que fa a l'element filosòfic, es pregunta si aquesta seria desitjable, doncs entén que res no és més poderós per a la llibertat que el fet de la contingència. Amb tot, hi ha un element en comú: «uns volen entendre el món i els altres el volen fer perceptible». Pel pintor, planejar la mort ja és, en si mateix, un acte creatiu, Tanmateix, Ramoneda llança una pregunta: quan l'artista busca la seva transcendència, intenta, tan sols, de deixar un

objecte singular que sigui «susceptible de ser tractat com a tal i no susceptible de ser reduït a lleis simples?» Per Viladecans, deixar una cosa —una obra d'art—, ja és una manera de transcendir i, per tant, implica una certa vocació d'eternitat.

Per tal de concloure aquesta qüestió, el filòsof introdueix una altra diferència entre ambdós coneixements, donat que els científics tenen un límit que és la falsació del seu discurs, és a dir, «construeixen un enunciat que és susceptible de ser contestat irrefutablement, la qual cosa no ocorre —al seu entendre— amb l'artista». Viladecans considera que el creador té una part experimental, material, creativa, estètica... en certa manera la podem analitzar a través d'aquests paràmetres, però també —puntualitza— és important tenir en compte d'altres factors, com ara l'estètica i l'experimentació en el «descobriments de noves formes i nous colors».

LA CONNEXIÓ AMB L'OBRA D'ART

Josep Ramoneda interpel·la l'artista en relació al tipus de vincle que l'uneix a l'obra d'art, un cop que aquesta ha sortit de l'estudi. Viladecans, a diferència d'altres creadors que senten l'absència de l'obra «com si se n'anés un fill», afirma que sent que s'acompleix la seva missió, que no és altra —al seu parer— que «integrar-se en una part del món» i, en certa manera, «s'acaba, perquè és contemplada». L'artista al·lega un cert sentiment de rebuig vers la seva obra, un fet que el du a mantenir una exigència màxima, fins al punt —assevera— d'haver de destruir entre un 50 i un 60% de la seva producció. Sempre —conclou— evita que una obra quedi massa cuita i que «saturi l'espectador».

Una altra qüestió que interessa al pensador és la metodologia que empra l'artista en el seu quefer artístic.

Viladecans es considera un creador que necessita d'una rutina creativa per concebre l'obra d'art, un hàbit —aclareix— «mig fetitxista i mig funcional» que troba en una hora concreta, les set del vespre, el seu moment de màxima efervescència creativa. Aquesta metodologia de treball responia en un primer moment a la necessitat de l'artista per desempallegar-se de la imatge de bohemí i despreocupat amb què els seus pares entenien la seva professió. Per l'artista, la pintura és com una malaltia, un virus que li permet treure allò que porta a dins i que, sovint, li fa bullir el cap. Així mateix, el tarannà rigorós i exigent de l'artista el fa examinar amb mirada crítica la seva producció abans de desfer-se'n i que les obres iniciïn la seva pròpia trajectòria.

CONCLUSIÓ

Amb una curiositat pràcticament d'entomòleg, Joan-Pere Viladecans s'endinsa en l'estudi del món que l'envolta, aquell que resta ocult a la mirada i que ens sorprèn per la seva inabastable perfecció, i aquell altre que ens conforma i que ens situa en un hàbitat que reconeixem com a propi. Entre aquests dos universos, Viladecans projecta un món personal on la incorporació de la paraula i d'una iconografia capaç d'enllaçar el món sensible i l'intel·ligible configuren un mapa visual que es nodreix a mesura que avança. La il·lustració, el cartellisme, la literatura i la poesia, disciplines a les quals s'ha lliurat la seva creativitat, es fusionen, així, en un exercici creatiu que transforma l'art en poètica i la poètica en vida.

El diàleg establert entre l'art, la medicina i la ciència ens permeten descobrir quelcom afí a totes elles: la permanent enemistat de la vida contra la mort. Com bé ens alerta Jaume Padrós i Selma, metge i autor d'un dels textos del catàleg, «en aquest conjunt d'obres, el seu autor, Joan-Pere Viladecans, ens mostra, un cop més, el seu pensament ocult sobre el seu, el nostre interior. Fidel a la seva trajectòria, mescla diferents tècniques i materials bo i partint d'una realitat complexa, el propi cos, per endinsar-se en una constant abstracció sobre la fragilitat, la possible malaltia, el patiment i el permanent interrogant existencial».

Natàlia Chocarro Bosom

**El diàleg establert entre l'art,
la medicina i la ciència ens permeten
descobrir quelcom afí a totes elles:
la permanent enemistat de la vida
contra la mort.**

www.fundaciovilacasas.com

Espais Volart
Ausiàs Marc, 20-22
08010 Barcelona
+34 93 481 79 85
espaivolart@fundaciovilacasas.com

Museu Can Framis
Roc Boronat, 116-126
08018 Barcelona
+34 93 320 87 36
canframis@fundaciovilacasas.com

Museu Can Mario
Plaça Can Mario, 7
17200 Palafrugell (Girona)
+34 972 306 246
canmario@fundaciovilacasas.com

Museu Palau Solterra
Església, 10
17257 Torroella de Montgrí (Girona)
+34 972 761 976
palausolterra@fundaciovilacasas.com

Viladecans. *Interior*, 2015.

Comissàries de l'exposició: Glòria Bosch i Mercis Rossetti
Moderador: Josep Ramoneda
Coordinadora del Cicle: Natàlia Chocarro Bosom

Opinió Quiral Art · Setembre 2018 · Número 08
©Fundació Vila Casas

DL B 26123-2014